

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Alkalmazott grafikai mű szerzősége

Ügyszám: SZJSZT-30/08/1.

A Pest Megyei Bíróság által feltett kérdés:

1. Önálló szellemi terméknek minősül-e a felperes által kialakított logo és arculatterv.
2. Állapítsa meg a testület, hogy az 1992-1994. között forgalmazott Béres termékek logoja és grafikai terve, a felperes szellemi terméke-e; a felperes szerzőnek minősül-e a Béres Csepp, a Béres C-vitamin és a Béres pezsgőtabletták cég- csomagolás arculattervének.
3. A 2000. évi „módosított arculat” új szerző alkotásnak minősül-e.
4. Amennyiben igen, melyek a megkülönböztető és elhatároló ismérvek az 1992-94-ben készített felperesi alkotásokhoz képest.
5. Amennyiben nem minősül önálló szellemi terméknek, a 2000. évi munka megvalósítja-e a felperes szerzői jogainak megsértését a 2000. évi „módosítás”.
6. Jelenleg kialakult állapot szerint a 2000. évi „módosított” grafikához szükséges volt-e hozzájárulást, engedélyt beszerezni a felperestől, vagy sem.
7. 2001. és 2006. közötti időszakra érvényesített, összesen 15.000.000 forint kártérítés a felperes szerzői jogainak megsértése esetén reális, vagy túlzott mértékű-e.
8. A felperes szerzői jogainak megsértése esetén, figyelemmel az alperesek forgalmára, megfelelő mértékű-e az öt év távlatában érvényesített 15.000.000 forintos kárigény.
9. Szíveskedjenek választ adni a 24. sorszámú, alperesi beadványban megjelölt 1., 2., 3. és 4. kérdésekre is.

Az Alperes 24. sorszámú beadványában feltett kérdések:

10. (Alperesi beadvány 1. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján, hogy a perbeli logo szerzője a felperes. (Alperesi beadvány 1. számú kérdése.)
11. (Alperesi beadvány 2. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozó alapján, hogy a CD-ROM adathordozón található fájloknak felperes a készítője.
12. (Alperesi beadvány 3. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozó alapján, hogy a CD-ROM adathordozón található fájlok mikor készültek.

13. (Alperesi beadvány 4. számú kérdése) Mikor készültek a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozón szereplő fájlok?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Az eljáró tanács még mielőtt a Tisztelt Bíróság, illetve az Alperes által feltett kérdéseket megválaszolná, rögzíteni kívánja, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint „*a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)*”.

Az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy a számára átadott iratok alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy a vitás kérdésben a jelenleg, vagy a tárgybeli alkalmazott grafikai alkotás készítésekor hatályos jogszabályt kell alkalmazni. Ennek eldöntéséhez abban a kérdésben kell először állást foglalni, hogy a szerző és Alperesek között létrejött-e érvényes felhasználási szerződés, és ha igen, az kiterjedt-e a tárgybeli alkalmazott grafikai alkotások átdolgozására. Ha mindkét kérdésre „igen” a válasz, úgy a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: „régí Szjt.”) szabályait kell alkalmazni, mivel a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „új Szjt.”) 107. §-ának (1) bekezdése szerint annak szabályait csak a hatályba lépése után kötött felhasználási szerződésekre lehet alkalmazni. Ha azonban a szerző és az Alperesek között nem jött létre érvényes felhasználási szerződés, vagy az nem tartalmazott rendelkezést az átdolgozás vonatkozásában, úgy az új Szjt. rendelkezéseit kell alkalmazni. Mindemellett szükséges azt is megjegyezni, hogy a régi és az új Szjt. a jogvita eldöntéséhez szükséges kérdésekben lényegében azonos rendelkezéseket tartalmaz. Az eljáró tanács szakértői véleménye megfogalmazása során abból indult ki, hogy a jogvita eldöntése során az új Szjt. rendelkezései az irányadók.

Ad 1. Az új Szjt. 1. §-ának (1) bekezdése szerint a törvény az irodalom, a tudomány és a művészet alkotásait védi. A Szjt. hivatkozott szakaszának (2) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem független attól a körülménytől, hogy adott műtípust az Szjt. nevesít-e vagy sem. Az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése szerint a védelem akkor illeti meg a műveket, ha azok szellemi tevékenységből fakadnak, illetve azok egyéni, eredeti jellegűek. A régi Szjt. 1. § és 4. §-a, illetve az annak végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: „Vhr.”) 1. §-a ezzel tartalmában megegyező szabályozást tartalmazott.

A fentiek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy az az arculatterv, amelyet S. A. (a továbbiakban: „Felperes”) a per irataiban saját alkotásaként jelölt meg, a szerzői jogi szabályok által védett alkotásnak minősül.

Ad 2. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a peres felek eltérő nyilatkozatokat tettek a szerzőség kérdésében, mivel a Felperes magát nevezte meg szerzőnek, miközben Alperesek Felperes szerzőségét vitatják.

A peres felek eltérő nyilatkozatából adódóan a szerző személyét az eljáró tanács számára átadott bizonyítékok alapján lehet és szükséges megállapítani.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a számára átadott iratok között nem található olyan felhasználási szerződés, amely alapján a szerző személye egyértelműen megállapítható lenne. Ennek oka, hogy a peres felek az eljárás során olyan nyilatkozatokat tettek, mely szerint a

felhasználás alapjául szolgáló szerződést nem tudják az eljáró bíróság számára átadni. Azonban az eljáró tanács számára átadott egyéb bizonyítékok alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a perbeli arculat és logo szerzője a Felperes.

Az eljáró tanács meg kívánja azonban azt is jegyezni, hogy a szerző személyére vonatkozóan az Szjt. 94/B. §-a megdönthető vélelmet határoz meg. E szerint, ellenkező bizonyításig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek nevét ilyenként a szokásos módon feltüntették. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a per tárgyát képező alkotásoknak – a Felperes 2008. március 25. napján kelt „érdemi észrevétel” elnevezésű irata szerint – ismert olyan publikációja, amely a Felperest jelöli meg azok szerzőinek, miközben nem ismert olyan publikáció, amely a Felperestől eltérő személyt jelölne meg szerzőként. E tényből az következik, hogy az ellenkező bizonyításig az Alpereseket terhelné annak bizonyítása, hogy nem Felperes a per tárgyát jelentő művek szerzője.

Ad 3-4. Az eljáró tanács, miután megtekintette a 2000. évben készített „módosított arculatot” azt állapította meg, hogy az – összevetve annak 1991-ben készített eredeti változatával – nem tekinthető önálló (származékos) szerzői műnek. E következtetésre elsősorban azért jutott az eljáró tanács, mivel megítélése szerint a „módosított arculat” elkészítése során nem került sor olyan alkotó folyamatra, amelynek eredményeként a „módosított arculat” az eredetivel összevetve egyéni, eredeti jelleget mutatna.

Az eljáró tanács azt is megvizsgálta, hogy a „módosított arculat” elkészítője (megrendelője) megsértette-e a Felperesnek az új Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozáshoz fűződő kizárólagos vagyoni jogát. E körben az eljáró tanács azt állapította meg, hogy az eredeti arculat módosítása – épp a „módosított arculat” már említett egyéni, eredeti jellege hiánya miatt – nem érte el az átdolgozás szintjét. Az eljáró tanács ugyanakkor azt is hangsúlyozni kívánja, hogy a szerzői művek engedély nélküli módosítása (torzítása, csonkítása) még a kizárólagos vagyoni jogok sérelme hiányában is megvalósíthatja/megvalósítja a szerzők személyhez fűződő jogának sérelmét.

Ad 5-6.

A „módosított arculat” készítőjének (megrendelőjének) a módosítások jogszerű elvégzéséhez be kellett (volna) szereznie az eredeti szerző hozzájárulását, mivel az a szerző személyhez fűződő jogait érinti. Ha ilyen hozzájárulással nem rendelkeztek a Felperes részéről, úgy megsértették a Felperesnek az új Szjt. 13. §-a szerinti, a mű egységét oltalmazó személyhez fűződő jogát, mivel a végrehajtott módosítások az eredeti szerző hírnevére sérelmesek.

Az eredeti (1992-es) S. A. által készített logo egyebek mellett hangsúlyos szerkesztési vonalaival, a talpas „B” betű íveinek megrajzolásával és a csepp konkrét szerkesztett körvonalával egy tervezett, szerkesztett embléma, amelyet a csepp plasztikájának érzékeltetésére finom átmenettel jelenít meg, kontrasztot képezve a kemény vonalakkal.

Az A. F. által áttervezett logóban mindezek eltűnnek, a szerkesztési vonalak részbeni meghagyásával, de kivilágosításával a forma, a kör megjelenik, de a szerkesztett „B” betű helyett csak „B” betű marad, ami lényegében csupán arányaiban ugyanaz, mint az eredetin. A csepp kontúrja sem jelenik meg, és a négyzet és a kör közötti terület is egy tónust kap. Más betűtípussal és formában írják fel a „Béres csepp” szavakat is. Ezt a logót az eredeti tervhez képest megváltoztatták, - bár arányait megtartották, - és ezzel lényeges látványbeli módosítást hajtottak végre. Az elvégzett módosítás ahhoz hasonlít, mintha Leonardo da Vinci Vitruvius

című világhírű tanulmányrajzát, (ahol körben ábrázolva mutatja meg az aranymetszés szabályait egy emberi alakon keresztül,) megfosztanánk a körtől és az alakot színes tónussal töltenénk ki...

Az eredeti „Béres csepp” embléma korábbi publikálása egyértelműen a Felperes szellemi terméke, melynek megváltoztatása, eltorzítása sérti a szerző személyhez fűződő jogát. Az Szjt. által megkívánt hozzájárulás létre utaló dokumentumot az eljáró tanács számára átadott iratok pedig nem tartalmazznak.

Az eljáró tanács rögzíteni kívánja, hogy a „módosított arculat” elkészítése során végrehajtott módosítások túl mennek azon a körön, amelyek a mű felhasználásához elengedhetetlenek vagy nyilvánvalóan (pl. az alkalmazott nyomdatechnikához) szükségesek lennének, ezért arra az új Szjt. 50. §-a nem alkalmazható.

Ad 7-8. A Felperes 2006. november 8. napján kelt keresetlevelében nem szerzői jogi alapon, hanem a Ptk. kártérítésre vonatkozó rendelkezései alapján, „kártérítés” jogcímen kérte az Alpereseket kötelezni a Felperes személyhez fűződő jogának megsértése miatt. Miközben az új Szjt. 94. § (2) bekezdése alapján a Felperes valóban követelhet szerzői joga megsértése esetén a polgári jogi felelősség alapján kártérítést, annak összecszerúsége azonban – elsősorban a polgári jogi felelősség területén érvényesülő szubjektív szempontok miatt (Ptk. 339. §-ának második mondata) – kívül esik a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörén.

Felperes 2008. április 23. napján kelt „érdemi észrevételei” között keresetét úgy módosította, hogy a kártérítést a Felperes vagyoni jogának megsértése miatt kéri megfizetni. E körben az eljáró tanács arra kíván rámutatni, hogy álláspontja szerint Felperes vagyoni joga – az arculat engedély nélküli módosításával – nem sérült, így ezen a jogcímen Felperest kártérítés sem illeti meg.

Ad 10. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a Felperes által csatolt bizonyítékok alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a perbeli logo eredeti szerzője a Felperes. Az eljáró tanács ugyanakkor arra is fel kívánja hívni a figyelmet, hogy az új Szjt. 94/B. §-a szerint egyébként is Alpereseket terhelné annak bizonyítási terhe, hogy perbeli arculat szerzője nem a Felperes.

Ad 11. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a Felperes által csatolt CD-ROM-on a per anyagaihoz csatolt grafikák láthatóak, amelyek szerzősége kérdésében az eljáró tanács már állást foglalt.

Ad 12-13. A hivatkozott kérdések megválaszolására – mivel azok a szerzői jogvita eldöntése szempontjából nem relevánsak – a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek nincsen hatásköre. Az eljáró tanácsnak a szerzőség, illetve a szerzői jogok megsértése vonatkozásában tett megállapítása miatt a kérdésekre adandó válaszok a szerzői jogvita szempontjából irrelevánsak.

Dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke

Dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Benczúr Gyula
a tanács szavazó tagja